

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
на МАРИАНА НИКОЛАЕВА ПРОДАНОВА, редовен докторант
към катедра „История и теория на културата“ на СУ „Св. Климент Охридски”
по професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за
култура“, докторска програма „Културология” (Културни инициативи и
публични политики)

на тема: КУЛТУРНИТЕ ИНИЦИАТИВИ И ПУБЛИЧНИТЕ ПОЛИТИКИ
КАТО ФАКТОР ЗА МЕСТНО И РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

от доц. д-р Лъчезар Божидаров Антонов

Представеният ми за становище дисертационен труд е с общ обем от 244 страници и е структуриран в увод, три глави, заключение и библиография. По темата на дисертацията са публикувани три статии, две от които в чуждестранни научни издания.

Дисертацията е посветена на все още слабо изследваната у нас тема за културните инициативи и тяхната роля и значение за местното и регионалното развитие, като специален акцент в работата е поставен върху инициативата „Европейска столица на културата“, в качеството ѝ на инструмент за въздействие върху регионалните културни политики и изработването на модели за положителна промяна в развитието на градовете и регионите чрез нов тип политики за култура и гражданско участие. В своя труд докторантката напълно основателно отстоява тезата, че инициативата „Европейска столица на културата“ може да генерира обществени ползи не само за градовете, спечелили надпреварата, но и за градовете, които въпреки малките си шансове за успех, са се включили в тази надпревара, разпознавайки в нея ресурс за собственото си развитие. Ето защо изследователският интерес на Мариана Проданова е насочен към онези български градове, които са участвали в инициативата, но не са спечелили титлата, както и към потенциала на тази инициативата да провокира способността на местната общност да се самоорганизира в опит да задържи и да пренасочи енергията от неуспешното си участие в надпреварата към създаването на нови политики за култура и развитие на местно и регионално равнище. Именно тази самоорганизация на общността е проблематизирана в дисертацията като един от възможните ресурси на местното и регионално развитие, който ако бъде подкрепен с набор от конкретни политики, би бил в състояние според авторката да произведе позитивна промяна в развитието на градовете и регионите, и да подобри качеството на живот на членовете на местната общност.

Докторантката подхожда към своето изследване от позицията, че културните инициативи за регионалното и градското развитие у нас притежават неизползван потенциал, който остава в повечето от случаите „скрит“ за общинските власти и неподкрепен от смислени и дългосрочни публични политики на национално ниво. Напълно споделям нейната позиция по този въпрос и смятам, че тя е професионално и аргументирано защитена в хода на изложението.

Обектът и предметът на изследването са коректно и обосновано дефинирани, целите и задачите му са ясно и точно формулирани, а използваната методология е адекватно подбрана с оглед на поставените задачи в дисертационния труд. Безспорно предимство на тази методология е и нейната добре замислена и сполучливо осъществена обвързаност с работата на докторантката като член на екипа на „Велико Търново - кандидат за Европейска столица на културата 2019“, с участието ѝ в редица инициативи и процеси, свързани с културното развитие на град Габрово, с пряка ѝ ангажираност с неправителствения културен сектор, и не на последно място - с нейната впечатляваща проектна дейност в сферата на културата. Смятам, че комбинацията от удачно подбрани от докторантката методологичен инструментариум и задълбоченото познаване на материята, с която тя се занимава по силата на своята професионална биография, е основна предпоставка за прецизната и убедителна обосновка на основните тези на дисертационния труд, сред които можем да открием тезата, че културните инициативи могат да действат като ресурс за развитие и промяна, ако съществуват условия за това общността, за която те са предназначени, да може да се самоорганизира и да изисква от публичната власт достъп и участие във всяко политическо действие, засягащо нейното бъдеще.

Актуалност на темата

Темата на дисертацията безспорно е актуална, а изследването има едновременно научна и практична насоченост. В него е направен обстоен научен преглед както на основните актуални инициативи в областта на културата на европейско и национално ниво, така и на политиките, чрез които те биват реализирани и регулирани. Засегнат е и актуалният проблем за нарастващото значение:

- а) на културата като стратегически компонент в политиките за развитие на местно и регионално ниво;
- б) на местната общност в процеса на създаване на културната политика и нейното управление.

Критични бележки и препоръки

Без да омаловажавам по никакъв начин безспорните достойнства на предложения труд ще си позволя да отправя две чисто формални критични бележки и една скромна препоръка към нейния автор, насочени по-скоро към евентуалното публикуване на труда като монография.

1. На няколко места в текста се изказват тези, за които не става съвсем ясно дали принадлежат на самата докторантка или пък на някой от авторите, на които тя се опира в своите разсъждения и които по някаква причина е пропуснала да спомене на съответното място в текста. Считаю, че работата би спечелила ако всяка от тезите, разисквани в нея, има недвусмислено изяснен произход.
2. При цитирането на използваните интернет източници в дисертацията не е посочена датата, на която са били последно посетени тези източници, каквато е обичайната практика при оформянето на библиографско описание.
3. Ако дипломантката продължи със своите научни изследвания по темата на дисертацията си, бих ѝ препоръчал да обърне специално внимание на студията на Джон Хоукс „The Fourth Pillar of Sustainability: Culture's Essential Role in Public Planning“ (2001), в която се проблематизира културния аспект на устойчивото развитие в контекста на концепцията за четирите стълба на устойчивостта. Според мен тезата на Хоукс за културата като ключов фактор за постигане на устойчиво общество (в качеството ѝ на четвърти стълб на устойчивостта, свързан с разнообразието, творчеството и благополучието) е релевантна към проблематиката, с която се занимава Марияна Проданова и би могла да хвърли допълнителна светлина върху проведеното от нея проучване на ролята на културата в съвременните политики за развитие и на ключовата роля на местната общност в процесите на формиране на политики, които да ѝ осигурят среда за самоорганизация и развитие.

Научни приноси

Дисертацията на Мариана Проданова е оригинално научно изследване, което според мен съдържа няколко основни научни приноси:

1. Изследването е подкрепено с примери от практиката, която докторантката познава „от вътре“, а това от своя страна допринася за практическата приложимост на изводите и предложените от нея решения. Същевременно нейните преки (свидетелски) наблюдения са умело съчетани с оригинални и коректно проведени от нея анализи на:
 - а) въздействието на културните инициативи на местно и регионално ниво;
 - б) публичните политики за реализацията на тези инициативи на различните управленски нива у нас.

Въз основа на тези анализи авторката стига до важни изводи за слабите страни на културните политики в България, които са може би най-сполучливо илюстрирани и обобщени в следното изречение от нейния труд: „Проблемът в България, както на местно, така и на регионално и национално ниво е в неспособността на публичните институции да предлагат публични политики за култура, в липсата на административен капацитет и новаторско мислене, и най-вече в нежеланието на

администрацията и на властта да работят в партньорство и да вземат предвид компетенциите и опита на гражданското общество“ (стр. 80). Това, което прави добро впечатление в този критически анализ на ситуацията е, че докторантката не се ограничава единствено до идентифицирането на различните проблемни области, а предлага и възможни мерки за справяне с тях.

2. Въз основа на резултатите от направеното изследване докторантката извежда и конкретни препоръки за включването на културните инициативи в публичните политики като ресурс за местното и регионалното развитие, които по моя преценка имат приносен характер.
3. Представените в автореферата научни приноси на дисертационния труд са логично следствие от проведеното научно изследване. Те са убедителни и коректно отразени, поради което ги приемам без възражения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Под вещото ръководство на своя научен ръководител докторантката е представила едно изключително сериозно и задълбочено изследване с научно-практическа и приложна насоченост. Проблематиката, на която то е посветено, е актуална и значима, а авторските приноси към нея – несъмнени. Авторефератът отразява точно и коректно основните положения и научните приноси на дисертацията. Докторантката има необходимите научни публикации по темата. Всичко това ми дава основание с убеденост да препоръчам на останалите членове на научното жури да присъдим на Мариана Проданова образователната и научната степен „Доктор“ по научна специалност 3.1. „Социология, антропология и науки за култура“.

29.03.2020
София

Член на научното жури:
Доц. д-р Лъчезар Антонов